

वैध मापन शास्त्र विभाग व ग्राहक संरक्षण
यंत्रणेतील संवर्ग स्वतंत्र करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: ग्रासंक-२२१०/प्र.क्र.२६६/ग्रासं.३

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

तारीख: १६ नोव्हेंबर, २०१३.

वाचा :

- १) अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, शासन निर्णय क्र. ग्रासंक-४०९३/३३८२/प्र.क्र.८९५/नापु-१०-अ, दिनांक २८ मार्च, १९९४.
- २) अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक- ग्रासंक-४०९३/३३८२/प्र.क्र.८९५/नापु-१०-अ, दिनांक १६ जानेवारी, १९९५.
- ३) अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक- संकीर्ण-१००३/प्र. क्र. ४८३/नापु-१४, दिनांक २६ जून, २००३.

प्रस्तावना :

वैध मापन शास्त्र यंत्रणा उद्योग संचालनालयाकडून सन १९७७ मध्ये अधिकारी व कर्मचाऱ्यांसह अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाकडे हस्तांतरीत झाली. त्यानंतर कामाची निकड लक्षात घेऊन विभागात वेळोवेळी पदनिर्मिती करण्यात आली. सद्यःस्थितीत वैधमापनशास्त्र विभागात ९४५ पदे मंजूर आहेत.

२. केंद्र शासनाकडून ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६, दिनांक २४ डिसेंबर, १९८६ रोजी अधिसूचित झाला. त्यानुसार राज्यातील ग्राहकांच्या तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी राज्य स्तरावर मुंबई येथे राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोगाची दिनांक ३१ ऑक्टोबर, १९८९ रोजी स्थापना करण्यात आली. त्यानंतर

औरंगाबाद व नागपूर येथे राज्य आयोगाच्या परिक्रमा खंडपीठांची स्थापना करण्यात आली. तसेच जिल्हा स्तरावर एकूण ४० जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच स्थापन करण्यात आले. यासाठी वेगवेगळ्या संवर्गातील पदे निर्माण करण्यात आली. सद्यःस्थितीत ग्राहक संरक्षण यंत्रणेत एकूण ४९७ पदे मंजूर आहेत.

३. राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग व जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच यांच्यासाठी वेळोवेळी ४९७ पदे निर्माण करण्यात आली असली तरी या संवर्गातील पदांच्या सेवाविषयक बाबी (प्रतिनियुक्तीची पदे वगळून) नियंत्रक, वैधमापन शास्त्र, मुंबई यांच्या अखत्यारीत आहेत. त्यामुळे कर्मचा-यांच्या सेवाविषयक बाबींच्या अनुषंगाने येणाऱ्या प्रशासकीय अडचणी, त्या अनुषंगाने विविध न्यायालयांमध्ये दाखल झालेली प्रकरणे, संसदीय स्थायी समितीने ग्राहक मंचातील दुय्यम कर्मचा-यांचा संवर्ग स्वतंत्र करण्याची केलेली शिफारस, ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६ मधील कलम २४(ब) व त्या अनुषंगाने मा. सर्वोच्च न्यायालयाने एसएलपी(सी) क्र. ६९२८/१९९९ या याचिकेवर दिनांक १०.०७.२००२ रोजी दिलेले आदेश, मा. उच्च न्यायालयाचे रिट पिटीशन क्र. १३५२/१९९९ वरील आदेश, जनहित याचिका क्र. ९/२०११ इ. बाबी विचारात घेऊन वैध मापन शास्त्र विभाग व ग्राहक संरक्षण यंत्रणा यातील पदांचे संवर्ग स्वतंत्र करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय—

वरील सर्व वस्तुस्थिती तसेच दोन्ही यंत्रणेमधील संवर्ग व्यवस्थापनेमध्ये येणाऱ्या अडचणी विचारात घेता, वैधमापनशास्त्र विभाग व ग्राहक संरक्षण यंत्रणा यामधील संवर्ग स्वतंत्र करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. दोन्ही यंत्रणेतील पदे/संवर्ग स्वतंत्र करणेबाबत खालीलप्रमाणे कार्यवाही करावी :-

अ) मंजूर पदे :- वैधमापनशास्त्र विभाग व ग्राहक संरक्षण यंत्रणा यांच्यासाठी यापूर्वी मंजूर करण्यात आलेली अनुक्रमे ९४५ व ४९७ इतकी पदे राहतील.

ब) पदांचे समायोजन :- दोन्ही विभाग/यंत्रणेतील कर्मचारी/अधिकारी यांचे समायोजन पुढीलप्रमाणे करण्यात यावे:-

- (१) जी पदे फक्त ग्राहक संरक्षण यंत्रणेसाठी निर्माण करण्यात आली आहेत (उदा. शिरस्तेदार, सहाय्यक अधीक्षक, बेलिफ, रखवालदार, सफाई कामगार, इ.), त्या कर्मचा-यांचे संपूर्ण सेवाभिलेख तीन महिन्यांमध्ये ग्राहक संरक्षण यंत्रणेकडे सोपविण्यात यावेत.
- (२) जे संवर्ग ग्राहक संरक्षण यंत्रणा व वैधमापनशास्त्र विभागामध्ये समकक्ष आहेत, अशा (उप नियंत्रक/प्रबंधक, सहाय्यक नियंत्रक/प्रबंधक, लघुलेखक (उच्च/निम्नश्रेणी), अधीक्षक/जनसंपर्क अधिकारी, वरिष्ठ लिपिक/अभिलेखापाल, वाहनचालक, शिपाई इ.) संवर्गातील कार्यरत असलेल्या अधिकारी/कर्मचा-यांची, त्यांच्या जेष्ठतेनुसार यादी करावी.
- (३) दोन्ही यंत्रणेत समान/समकक्ष असलेल्या संवर्गातील पदांचे आरक्षण व अधिकारी/कर्मचा-यांची जेष्ठता विचारात घेऊन, संबंधित यंत्रणेमध्ये जाण्यास इच्छुक असलेल्या अधिकारी/कर्मचारी यांची यंत्रणानिहाय यादी तयार करावी.
- (४) वरीलप्रमाणे दोन्ही यंत्रणेत समायोजित होणा-या कर्मचा-यांची/अधिका-यांची सूची तयार झाल्यानंतर संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांच्या सेवा त्यांच्या सेवाविषयक अभिलेखासह संबंधित यंत्रणेकडे वर्ग कराव्यात. ही कार्यवाही ३ महिन्यांत करण्यात यावी.
- (५) वरीलप्रमाणे कार्यवाहीनंतर ज्या अधिकारी/कर्मचा-यांचे त्यांच्या विकल्पानुसार समायोजन होणार नाही (उदा. सहाय्यक नियंत्रक/प्रबंधक, शिपाई, इ.) त्यांची जेष्ठतेनुसार प्रतीक्षा यादी तयार करावी.
- (६) संबंधित विभाग/यंत्रणेमध्ये जशी जशी पदे रिक्त होतील तसे तसे त्या पदावर अधिकारी/कर्मचारी यांचे समायोजन करावे. अशा प्रकारे समायोजन करताना कार्यरत असलेल्या यंत्रणेमध्ये सदर पद भरण्यासाठी उमेदवार उपलब्ध असणे आवश्यक आहे. (उदा. प्रबंधक, जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच या पदावरील

कार्यरत असलेल्या अधिका-यांनी सहाय्यक नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र या पदावर समायोजित होण्याचे विकल्प दिलेले आहेत. त्यामुळे सहाय्यक नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र या पदावर प्रबंधक या पदावरील अधिका-यांचे समायोजन हे सहाय्यक नियंत्रकाचे पद रिक्त झाल्यानंतर होईल, असे करताना प्रबंधक, जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंचाचे पद भरण्यासाठी अधिकारी उपलब्ध होणे आवश्यक आहे.)

- (७) ग्राहक संरक्षण यंत्रणेमधून वैधमापनशास्त्र विभागात रिक्त होणा-या पदावर समायोजन करताना संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांनी ग्राहक संरक्षण यंत्रणेमध्ये केलेल्या सलग सेवेचा कालावधी विचारात घेऊन समायोजन करावे. (उदा. अ. ब. क. हे प्रबंधक, जिल्हा मंच, रायगड या पदावर २००१-२००३ या कालावधीत कार्यरत होते. त्यांना २००४-२००७ या कालावधीत सहाय्यक नियंत्रक या पदावर पदस्थापना देण्यात आली. त्यानंतर पुन्हा २००८ ते २०११ या कालावधीत ते प्रबंधक, जिल्हा मंच, ठाणे या पदावर कार्यरत होते. तेथून त्यांची बदली होऊन २०१२ पासून ते प्रबंधक, जिल्हा मंच, रत्नागिरी या पदावर कार्यरत आहेत. अशा प्रकरणी अ. ब. क. यांचा ग्राहक मंचातील सलग सेवेचा कालावधी हा २००८ पासून गृहित धरून त्याप्रमाणे त्यांचे समायोजन करावे.)
- (८) जोपर्यंत अधिकारी/कर्मचारी यांचे समायोजन त्यांनी दिलेल्या विकल्पानुसार होत नाही, तोपर्यंत असे अधिकारी/कर्मचारी ते ज्या यंत्रणेत आहेत, त्या यंत्रणेत कार्यरत राहतील.
- (९) वरीलप्रमाणे समायोजनाची कार्यवाही करताना प्रबंधक, राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग यांनी ग्राहक संरक्षण यंत्रणेकडे समायोजन होणा-या अधिकारी/कर्मचा-यांचे सेवाभिलेख उपलब्ध करून दिल्याची खातरजमा नियंत्रक, वैधमापन

शास्त्र यांचे कार्यालयाकडून करून घ्यावी व त्याप्रमाणे त्याची पोच दोन्ही यंत्रणेच्या अभिलेखामध्ये ठेवावी.

क) सेवाजेष्ठता :-

- (१) अधिकारी/कर्मचारी यांचे समायोजन ज्या यंत्रणेमध्ये होईल त्या यंत्रणेमध्ये त्यांची नियुक्तीच्या वेळेची मूळ जेष्ठता विचारात घेऊन संबंधित यंत्रणेमधील त्यांची जेष्ठता निश्चित करण्यात यावी.
- (२) वरील पद्धतीने निश्चित होणारी जेष्ठता सूची सहा महिन्यांमध्ये प्रसिध्द करण्याची जबाबदारी संबंधित यंत्रणेची राहिल.

ड) सेवा प्रवेश नियम तयार करणे :-

- (१) राज्य ग्राहक संरक्षण यंत्रणेमधील संवर्गाचे सेवा प्रवेश नियम अस्तित्वात नाहीत. त्यामुळे सर्व संवर्गातील पदांचे सेवा प्रवेश नियम (मराठी व इंग्रजी) तीन महिन्यांच्या कालावधीत तयार करून शासन मान्यतेसाठी पाठविण्यात यावेत.
- (२) वैधमापनशास्त्र विभागातील ज्या संवर्गातील पदांचे सेवा प्रवेश नियम तयार करण्यात आलेले नाहीत, अशा संवर्गाचे सेवा प्रवेश नियम (मराठी व इंग्रजी) ३ महिन्यांच्या कालावधीत तयार करून शासनास मान्यतेसाठी पाठविण्यात यावेत.

इ) भरती प्रक्रिया :-

दोन्ही विभाग/यंत्रणांमध्ये रिक्त झालेल्या/होणा-या पदांचा प्रत्येक वर्षी आढावा घेण्यात यावा. आढाव्यानंतर व विकल्पानुसार समायोजन झाल्यानंतर उर्वरित रिक्त राहणा-या पदांसाठी सेवा प्रवेश नियमानुसार भरतीची कार्यवाही सुरु करावी.

३. वरीलप्रमाणे पदांचे समायोजन व तद्रूपंगिक कार्यवाही करण्याची जबाबदारी नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र, मुंबई यांची राहिल. त्यांनी या प्रकरणी वर विहित केलेल्या कालमर्यादेत कार्यवाही करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३१११६११२३२१४२०६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उ. द. वाळुंज)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधान परिषद
२. सर्व विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य
३. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
४. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
५. मा. राज्यपालांचे सचिव.
६. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव
९. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
१०. सर्व मंत्री/राज्यमंत्र्यांचे खाजगी सचिव
११. प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ शाखा, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर.
१२. प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर.
१३. प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर.

१४. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मूल शाखा व अपील शाखा, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर.
१५. सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, मुंबई
१६. सचिव, राज्य माहिती आयोग, मुंबई
१७. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई.
१८. नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१९. प्रबंधक, राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग, मुंबई.
२०. प्रबंधक, सर्व जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच
२१. मा. मंत्री (अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२२. मा. राज्यमंत्री (अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२३. मुख्य सचिवांचे स्वीय सहाय्यक.
२४. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
२५. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
२६. अधिदान व लेखा अधिकारी कार्यालय, मुंबई.
२७. सहसचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.
२८. सर्व उप सचिव/अवर सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.
२९. सर्व कार्यासने, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.
३०. निवडनस्ती/ग्रासं-३